

פרשת ויחי תשפ"ו מעלות ומורדות

Dedicated by Tzvi & Shifa Tafet in memory of
ר' פנחס בן ר' ראובן הכהן טפט ז"ל

בראשית פרק מז

רש"י
(כח) **ויחי יעקב** - למה פרשה זו סתומה, לפי שכיון שנפטר יעקב אבינו נסתמו עיניהם ולבם של ישראל מצרת השעבוד שהתחילו לשעבדם. דבר אחר שבקש לגלות את הקץ לבניו ונסתם ממנו: (כט) **ויקראו ימי ישראל למות** - כל מי שנאמר בו קריבה למות לא הגיע לימי אבותיו. [יצחק חי מאה ושמונים ויעקב מאה ארבעים ושבע. בדוד נאמר קריבה, אביו חי ארבע מאות שנים והוא חי שבעים]: **ויקרא לבנו ליוסף** - למי שהיה יכולת בידו לעשות: **שים נא ידך** -

(כח) **ויחי יעקב בארץ מצרים** שבע עשרה שנה ויהי ימי יעקב שני חייו שבע שנים וארבעים ומאת שנה: (כט) **ויקראו ימי ישראל למות** ויקרא לבנו ליוסף ויאמר לו אם נא מצאתי חן בעיניך שים נא ידך תחת ירכי ועשית עמדי חסד ואמת אל נא תקברני במצרים: (ל) **ושכבתי עם אבתי** ונשאתי ממצרים וקברתי בקברתם ויאמר אנכי אעשה כדברך: (לא) **ויאמר השבעה לי וישבע לו וישתחו ישראל על ראש המטה**: ו

והשבע: **חסד ואמת** - חסד שעושים עם המתים הוא חסד של אמת, שאינו מצפה לתשלום גמול: **אל נא תקברני במצרים** - סופה להיות עפרה כנים (ומרחשין תחת גופי) ושאין מתי חוצה לארץ חיים אלא בצער גלגול מחילות, ושלא יעשוני מצרים עבודה זרה: (ל) **ושכבתי עם אבותי** - וי"ו זו מחובר למעלה לתחילת המקרא (פסוק כט) שים נא ידך תחת ירכי והשבע לי, ואני סופי לשכב עם אבותי, ואתה תשאני ממצרים. ואין לומר ושכבתי עם אבותי, השכיבני עם אבותי במערה, שהרי כתיב אחריו ונשאתי ממצרים וקברתי בקברתם. ועוד, מצינו בכמה מקומות לשון שכובה עם אבותיו היא הגויעה, ולא הקבורה, כמו (מ"א ב י) וישכב דוד עם אבותיו, ואחר כך ויקבר בעיר דוד: (לא) **וישתחו ישראל** - תעלה בעידינה סגיד ליה: **על ראש המטה** - הפך עצמו לצד השכינה, מכאן אמרו שהשכינה למעלה מראשותיו של חולה. דבר אחר על ראש המטה, על שהיתה מטתו שלמה שאין בה רשע, שהרי יוסף מלך הוא, ועוד שנשבה לבין הגוים, והרי הוא עומד בצדקו:

ר' צדוק הכהן מלובלין - פרי צדיק בראשית פרשת ויחי

[א] ויחי יעקב בארץ מצרים שבע עשרה שנה ויהי ימי יעקב שני חייו שבע שנים וארבעים ומאת שנה. מצינו בתורה שהפרטים משנותיו של יעקב לא נכתבו בפירוש רק ברמז כמו שאמרו (מגילה י"ז א) למה נמנו שנותיו של ישמעאל כדי ליחס בהן שנותיו של יעקב שלמדן שנתברך בן ששים ושלוש ושהיה ארבע עשרה שנה בבית עבר ולא נכתב בפירוש ובפרט כאן דכתיב שבבואו למצרים אמר לפרעה ימי שני מגורי שלושים ומאת שנה וכיון שכתוב שחי מאה ארבעים ושבע שנה הרי נדע שהיה בארץ מצרים שבע עשרה שנה. ולמה מונה שנותיו בפרט ואחר כך בכלל. אכן איתא בזוה"ק (פרשה זו רט"ז ב) דהא כל יומיו לא איקרי ויחי בגין דכל יומיו בצערא הוו עליה כתיב לא שלותי וגו', בטר דנחת למצרים איקרי ויחי וכו', ודייקו מדלא כתיב וישב יעקב וגו', וכתיב ויחי. כי השבע עשרה שנה שהיה במצרים החיה גם אותם השנים שעברו עליו. וכמו שאמרו (תנא דבי אליהו רבה פרק ה') כל שהשיגתו שנה אחת טובה סמוך לזקנתו סימן יפה לו וכו', והעלה עליו הקדוש ברוך הוא כאילו כל ימיו היו בטובה. כי כל ימי יעקב שהיה בצערא לא נקראו חיים אצל יעקב, כי לא נשלם בקדושתו ורק במצרים זכה להשתלם בקדושתו. ולכאורה לפי השכל כיון שארץ ישראל מקום המקודש מכל העולם ולאברהם אבינו ע"ה אמר הקדוש ברוך הוא לך וגו' ושם אעשך לגוי גדול. וליצחק אמר גור בארץ הזאת וגו', והאבות וגם יעקב בעצמו חבבו את הארץ. היה ראוי שישתלם יעקב בקדושתו בארץ הקדושה ולא במצרים בארץ הטמאה ועמה מזוהמים ותר מכל העולם. אכן מצינו כמו כן בגלות בבל ובגלות בית שני שעיקר התפשטות התורה שבעל פה היה דייקא בבבל. ודייקא שם נתגלה להם רזי התורה מה שלא נתגלה להם בישבם על אדמתם ודייקא בבבל היו אנשי כנסת הגדולה. ואמרו (סוכה מ"ד א) דלהון היא וכן (שם כ"א) עלה עזרא מבבל ויסדה חזרה ונשתכחה עלה הלל וכו' עלו רב חייא ובניו ויסדוה. ואחר כך התלמוד בבלי שהוא עיקר תורה שבעל פה שלנו ונתייחד בבבל. ואמרו (שיר השירים רבה ד', י"ב) צדיקים העמידה לי בחורבנה יותר מצדיקים שהעמידה לי בבנינה. והנה בריאת העולם היה בשנים עשר מזלות ברקיע היינו בעולם. ושנים עשר חודשים בשנה הוא בזמן, כי לכך נקראת שנה שהוא לשון שנית שהחמה חזרה למקומה הראשון ותקיף העולם פעם שני. ושנים עשר שבטים הוא בנפש, כי כל מה שנברא הם בעולם שנה נפש כידוע בספר יצירה. והכל נברא בהתורה שהיא כלי אומנתו (בראשית רבה א', א') ויש בספר בראשית גם כן שנים עשר פרשיות. ובבראשית רבה (ג', ה') על פסוק (בראשית א', ג') יהי אור וכן בהבארות דיצחק חשבו כנגד חמישה חומשי תורה. ואמר שם על ספר בראשית שבו נתעסק הקדוש ברוך הוא וברא את עולמו. היינו שכל ספר זה וסיפוריו הוא כלל בריאת העולם שנשלם בקבורת יוסף שהוא הצדיק יסוד עולם. וכלל פרשה זו בסיפור חיות יעקב ופטירתו וברכת השבטים. ופרשה זו סתומה וחז"ל נתנו טעמים מפני מה פרשה זו סתומה וכולם דברי אמת. ויש לומר גם כן טעם לסתימתה, כי באמת הענין הזה שיושלם יעקב בקדושתו דייקא במצרים ולא בארץ. ושיתגלה ויגיע לעולם כלל הכנסת ישראל נפשות קדושות מוכנים לקבלת התורה דייקא בחוץ לארץ ולא בארץ. ושיהיה גמר הבריאה גם כן במקום הזה. הם ענינים סתומים ונעלמים משכל האדם להבינם. ואמרו (ריש תורת כהנים) מה היו הפסקות משמשות ליתן ריוח למשה להתבונן בין פרשה לפרשה. ומאשר הענין הזה עמוק מאד שאין בשכל האדם להתבונן לזאת היא סתומה. ועל כל פנים מרמז לנו בענין הזה שלא ימס לבבנו מאשר אנחנו בעקבתא דמשיחא ובכל דור הנפשות מתקטנים ואיך נזכה להגאולה. כי רואים אנחנו מה שקרה לאבותינו בגלותם ודייקא בגלות הגיעו לכל הקדושות כי כן רצון ה' יתברך. ושמעתי בשם הרב הקדוש מפרשיסחא זצ"ל שאף שהנפשות מתקטנים בכל דור. מכל מקום הנקודה שבלב נטהר בכל דור ודור יותר: